

BÖLÜM 2 AMAÇ

Bu çalışmanın temel amacı ülkemizdeki erişkinlerin ağrı sıklığını belirlemek ve ağrısı olanların başetme yöntemlerini tanımlamaktır.

2.1. 1. Varsayımlar

2.1.1.1. Ağrı sıklığı yaş, cinsiyet, demografik bölge, yerleşim yeri ve sosyal statüye göre farklılık göstermektedir.

2.1.1.2. Ağrı ile başetme yöntemleri yaş, cinsiyet, demografik bölge, yerleşim yeri ve sosyal statüye göre farklılık göstermektedir.

2.1.1.3. Ağrı ile başetmede sağlık kurumları yeterince ve etkili kullanılmamaktadır.

2.1.1.4. Ağrı ile başetmede rasyonel analjezik kullanılmamaktadır.

2.1.1.5. Ağrı günlük yaşam aktivitelerini kısıtlamaktadır.

2.1.1.6. Ağrı işgünü kaybına, dolayısıyla ekonomik zarara neden olmaktadır.

2.1.2. Araştırmada Kullanılan Değişkenler/Kavramlar

2.1.2.1. Bağımlı Değişkenler;

Bu değişkenler; Ağrı ve özellikleri, ağrı ile baş etme yöntemleri, analjezik kullanımı, analjeziğin temin yeri, analjeziğe karar verme biçimi ağrı nedeni sağlık hizmetlerinin kullanımı ve ağrıya bağlı iş günü kaybıdır. Bu değişkenler ve tanımları;

Ağrı; IASP'nin tanımına göre ağrı "Gerçek veya potansiyel doku hasarı ile ilişkili olarak ortaya çıkan, hoş olmayan duyuşsal ve duygusal deneyimdir" (11).

Akut Ağrı; Üç aydan daha kısa süren, lezyonla birlikte ortaya çıkan ve iyileşme süreci ile uyumlu olarak ortadan kaybolan ağrı olarak tanımlanmıştır (11).

Kronik Ağrı; Akut hastalığın beklenen seyrinden veya lezyonun iyileşme sürecinden bir ay sonrasına kadar süren veya devamlı ağrıya neden olan kronik-patolojik sürece bağlı oluşan veya aylar yıllar boyu tekrarlayan ağrı olarak tanımlanmıştır (11).

Ağrı Yerleri;

Anatomik özellikler esas alınarak organ temelli adlandırılmıştır.

Ağrının nedenleri;

Katılımcıların neden olarak tanımladığı faktörler çalışmada ağrının nedenleri olarak değerlendirilmiş, bir

hastalık nedeniyle ortaya çıktığı bilinen nedenler ise, Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) 150 başlıklı hastalık listesine göre kategorize edilerek yeniden kodlanmıştır.

Ağrının kısıtladığı aktiviteler;

Fiziksel aktiviteler; Katılımcılardan ağrının yürüme, koşma, oturma gibi fiziksel aktivitelerini kısıtlayıp kısıtlamadığının cevaplamaları istenmiştir. Eğer kısıtlıyor ise, Vizüel Analog Skalası (VAS) uygulanmıştır.

Sosyal aktiviteler; Katılımcılardan ağrının gezme, sinema-tiyatroya gitme, kitap okuma vs. gibi sosyal aktivitelerini kısıtlayıp kısıtlamadığı sorulmuştur. Eğer kısıtlıyor ise, VAS uygulanmıştır.

Mesleki çalışma; Halen bir işte çalışmakta olan katılımcılardan ağrının iş hayatlarında rutin olarak yaptıkları işlerle ilgili aktivitelerini kısıtlayıp kısıtlamadığı sorulmuştur. Eğer kısıtlıyor ise, VAS uygulanmıştır.

Ev işleri; Kadın katılımcılardan ağrının ev süpürme, bulaşık, çamaşır yıkama gibi aktivitelerini kısıtlayıp kısıtlamadığı sorulmuştur. Eğer kısıtlıyor ise, VAS uygulanmıştır.

Kişisel itina ve öz bakım; Katılımcılardan ağrının saçını tarama, makyaj yapma gibi aktivitelerini kısıtlayıp kısıtlamadığı sorulmuştur. Eğer kısıtlıyor ise, VAS uygulanmıştır.

Yaşamsal önemi olan aktiviteler; Katılımcılardan ağrının tuvalet ihtiyacını karşılama, banyo yapma gibi zorunlu günlük aktivitelerini kısıtlayıp kısıtlamadığı sorulmuştur. Eğer kısıtlıyor ise, VAS uygulanmıştır.

Kullanılan analjezik grupları;

Periferik; Nonopioid ve nonsteroid grubu analjeziklerdir.

Sekonder; Esas kullanım alanı ağrı dışında olan ancak günümüzde bazı ağrı sendromlarında faydalı olduğu bilinen, birbirlerinden çok farklı farmakolojik gruplara ait ilaçların tümünü kapsayan gruptur. Adjuvan ya da co-analjezikler olarak da adlandırılan gruptur.

Merkezi; Opioid grubu analjeziklerdir.

Diğer; Katılımcıların hastalıklarına yönelik kullandığı antibiyotik, antihipertansif, antidiyabetik vb. ilaçlardır.

Rasyonel analjezik kullanımı;

Rasyonel ilaç kullanımı; tedavinin etkili, güvenli ve ekonomik biçimde uygulanmasına olanak tanıyan; planlama, yürütme ve izleme sürecidir. Bu süreç devletin, ilaç endüstrisinin, başta hekimler ve eczacılar olmak üzere sağlıkçıların ve toplumun akılcı davranmasını gerektirir. Akılcı ilaç kullanımı ilaçların akılcı seçimi, ilaç lojistiğinin akılcılığı, reçete yazma sürecinin akılcılığı, reçete yanıtı sürecinin akılcılığı, ilaçların akılcı tüketimi ve ilaç bilgisi desteğinin akılcılığıdır (23). Bu bilgilerden yola çıkılarak;

Reçeteli analjezik kullanımı,

Analjeziği reçetede belirtilen dozda kullanma,

Analjeziğin temin edildiği yer(ler),

Analjeziğe karar vermede etkili öğeler

Ağrı tipine göre kullanılan analjezik grupları rasyonel analjezik kullanım kriterleri olarak değerlendirilmiştir.

Hafıza Yanılgısı;

Araştırmada geçmişteki bir olayla ilgili soru yöneltilen kişinin olayı tam olarak hatırlayamaması nedeniyle eksik ya da yanlış cevap vermesi sonucu oluşabilecek hatadır.

2.1.2.2. Bağımsız Değişkenler;

Araştırmada demografik bölge, yaş, cinsiyet, yerleşim yeri, ve sosyo ekonomik statü (sosyo ekonomik tabaka) bağımsız değişkenlerdir. Bu değişkenlerin araştırma içindeki tanımları ve kriterleri sırasıyla;

Sosyo demografik özellikler; Araştırmada kullanılan sosyo-demografik özellikler yaş, cinsiyet, yerleşim yeri, demografik bölge ve ve sosyo ekonomik statüdür.

Demografik Bölge; Beş demografik bölge Orta, Kuzey, Güney, Doğu ve Batıdır. Bu bölgeler kapsamındaki iller aşağıda sıralanmıştır:

Orta; Çankırı, Çorum, Yozgat, Tokat, Amasya, Bilecik, Eskişehir, Uşak, Kütahya, Afyon, Ankara, Kırşehir, Nevşehir, Bolu, Konya, Kayseri, Niğde, Aksaray, Karaman, Kırıkkale.

Kuzey; Trabzon, Rize, Giresun, Ordu, Artvin, Samsun, Kastamonu, Zonguldak, Sinop, Bartın.

Güney; Muğla, Burdur, Isparta, Antalya, Hatay, Adana, İçel, Gaziantep.

Doğu; Mardin, Diyarbakır, Siirt, Hakkari, Bitlis, Van, Batman, Şırnak, Kars, Bingöl, Ağrı, Muş, Erzurum, Ardahan, Iğdır, Urfa, Malatya, Adıyaman, Kahramanmaraş, Sivas, Tunceli, Elazığ, Erzincan, Gümüşhane, Bayburt.

Batı; Edirne, İstanbul, Kırklareli, Tekirdağ, Balıkesir, Kocaeli, Sakarya, Çanakkale, Bursa, İzmir, Denizli, Manisa, Aydın.

Yerleşim yeri; Kır ve kent olarak alınmıştır.

Kır: İl ve ilçe merkezlerinin belediye sınırları dışındaki bucak ve köylerden oluşmaktadır.

Kent: İl ve ilçe merkezlerinin belediye sınırları içindeki yerleşimlerden oluşmaktadır.

Erişkin; DSÖ'nün erişkin tanımına uygun olarak, gençlik döneminden yaşlılığa (65 yaş) kadar olan evredir.

Bu çalışmada erişkin 18-65 yaş grubu arasında tanımlanmıştır.

Sosyo ekonomik statü;

Üst sosyo ekonomik tabaka

Orta-üst sosyo ekonomik tabaka

Orta sosyo ekonomik tabaka

Orta alt sosyo ekonomik tabaka

Alt sosyo ekonomik tabaka olmak üzere beş gruptan oluşmaktadır.(15)

2.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları;

Her haneden sadece bir kişiye soru formu uygulanmıştır.

Bir kişinin ağrı sayısı dört ağrı ile sınırlandırılmıştır.

Hafıza yanılığını ortadan kaldırmak / en aza indirmek için son üç ayda görülen ağrı şikayeti sorgulanmıştır.